

Martin Andersen Nexø

Manuela

Martin Andersen Nexø

Manuela

Illustreret af

Finn Naur Pedersen

Privattryk 2009

Jeg havde kendt Dr. Bierfreund i et Fjerdingaar, og i den Tid var vi kommet meget sammen; og dog var det eneste paalidelige, jeg vidste om ham, dét, at han var Tysker. Alle mine øvrige Forestillinger om ham var i høj Grad omskiftelige, - ofte paa underfundige Maader, saa jeg intet bestemt Udsagn havde at holde mig til – for saa at pille dem fra mig igen ved andre Oplysninger, der paa en forrykt Maade modsagde baade de foregaaende og sig selv.

Da jeg ved en Midnatsmesse i Katedralen første Gang gjorde hans Bekendtskab, fik jeg – Pokker maa vide hvordan – Indtryk af, at han var Skriver hos den tyske Konsul i Granada. Senere vidste jeg godt, at der ingen tysk Konsul var i Byen, men da var han i min Bevidsthed umærkeligt gledet over til at være Sekretær hos den tyske Gesandt i Madrid. Senere igen forandrede dette sig til Hjælper ved et stort Firma i Barcelona – til en tysk Lærd, der studerede i de spanske Arkiver, - og endelig til en tysk Romanforfatter, der rejste for sin Fornøjelse. Ved det sidste blev vi staaende.

Vi gjorde mange Udflugter sammen, og han besøgte mig tidt paa min Hybel. Men han indbød mig aldrig til sig, skønt han satte Pris paa mit Selskab; og jeg havde overhovedet ikke Anelse om, hvor han boede. Jeg holdt ogsaa af hans Selskab, men brød ikke mit Hoved med hans private Affærer; dog var det mig undertiden paafaldende, at han saa ofte bragte dem paa Bane, uagtet

تسشوه نأ ي شنبه
تسشوه نأ امخيه تمام
تسشوه نأ امه رلقا بيه
تسشوه نأ امه رلقا بيه
تسشوه نأ امه رلقا بيه
تسشوه نأ امه رلقا بيه
تسشوه نأ امه رلقا بيه
تسشوه نأ امه رلقا بيه

jeg aldrig spurgte, og at han blandt andet gjorde sig Umage for at lade mig forstaa, at han beboede en Villa oppe under Alhambra.

For Resten var mine Følelser for ham meget forskellige. Som oftest droges jeg stærkt til ham, men undertiden forekom han mig helt igennem fordægtig, og jeg kunde da nære Frygt for, at han skulde rode mig ind i et eller andet, som jeg – fattig og derfor uformaaende som jeg var – vilde have ondt ved at rede mig ud af igen. Saaledes husker jeg, at han engang kom op til mig og under et, som det forekom mig, meningsløst Paaskud vilde have mig til at veksle 1500 Mark for sig hos min Bankier. Sedlerne var ganske nye og ubrugte, og jeg turde ikke veksle dem – Falskmøntnere slaar sig ofte ned i Udlandet, dér bliver de ikke saa let opdagede. En skønne Dag vilde man arrestere mig for Falskmønteri, og han vilde være forsvundet ---.

Til andre Tider, naar jeg i de Værker, han bragte mig til Gennemlæsning, fandt Ting, som han ikke selv forekom mig at sidde inde med, tænkte jeg, at han maaske var en Æventyrer, der havde laant en andens Navn og Stilling for at imponere. Maaske sad der en eller anden skrivende, tysk Doktor deroppe i 'das große Vaterland' uden at ane, at han havde sin Genganger i Granada. Men var Bierfreund en Æventyrer, saa var han i al Fald én, der forstod sine Ting. Han kom i de mest fremragende spanske Familier, havde en fornem Priorinde i sit Album, stod i fortrolig Brevveksling med en Erkehertuginde

og fik Bogeksemplarer med skreven Tilegnelse af rige Marquésér, der skrev slette Trubadurvers for deres Fornøjelse og udgav dem paa eget Forlag.

Mens alle disse modstridende Kendsgerninger laa Hulter til Bulter ét Sted inde i mig og fik Lov at ligge der temmelig uforstyrret fra min Side, omgikkes vi flittigt, og jeg var naiv nok til at vise ham en Fortrolighed, der langt overgik den, han viste mig. Saadan stod det dog ikke for mig før senere, dengang havde jeg et bestemt Indtryk af, at han viste mig megen Fortrolighed. Han stod for mig som en behagelig Fælle, var meget hengiven og paa sit Vis i høj Grad diskret. Saa var han nem at komme ud af det med, holdt aldrig haardnakket fast ved en Ide og undgik al hidsig Disput. Der var i det hele noget afdæmpet over hans Tale og Person, som kunde være højst indsmigrende, naar han vilde, og noget helt igennem klædeligt ved ham. Jeg beundrede ham ogsaa for hans nøgterne Forhold til Muserne; han kunde skrive en læselig Roman paa en Maaned og tjene flere Tusend Mark ved det. Han skrev kun for at tjene Penge og var ikke afhængig af noget som helst, der hed Inspiration. Han var saa behagelig fri for alle Forfatternykker, bildte sig hverken ind, at han var 'en Gud' eller 'gudebenaadet' eller 'et helligt Skib, helt ompændt af Luer', og jubilerede ikke i høj Cylinder, hver gang han var nedkommet med et Par Linier. Han opfattede det heller ikke som sin Pligt at kunne citere Nietzsche og kunde spase selv med sin Doktorgrad, der ligesom alle tyske Doktorgrader havde kostet hans Fader 400 Mark til Professorerne og ham selv en Afhandling på 16 Sider.

Han havde et betydeligt Detailkendskab til Land og Sprog, der kom os til gode under vore Udflugter. Om Dagen drev vi langt ind i Bjærgene og over Vegaen, vi spiste Spejleæg og Skinke i de smaa *ventorillos* og pludrede med Bønderne og de smaa Landsbypiger. Om Aftenen gik vi i de forskellige *tabernas* og smagte paa Spaniens mange herlige Vine, eller vi drev op og ned ad Alamédaen og lod os støde paa Ærmet af mørkøjede Senjoriter – og fangede deres gnistrene Blikke til stor Forargelse for de eskorterende Matroner. Saa drøftede vi de løjerlige Tilstande Mand og Kvinde imellem og blev enige om, at vi i de spanske Ynglinges Sted vilde foretrække ikke at gifte os frem for at købe Katten i Sækken. For hvem kan vide, hvad han faar i et Land, hvor ingen Mand maa nærme sig en ung Pige, og hvor Forholdene er saadanne, at en forlovet Mand har Lov til alt – lige til at gaa i de berygtede Gader, kun ikke til saa naturlige Ting som at spasere ud med sin Kæreste selv ved højlys Dag, kysse hende eller tale med hene i Enrum, uden der er et Gitter imellem dem.

Men en Aften gik jeg alene ude og morede mig med at iagttage alle de forelskede Ynglinge, der stod uden for Stueetagerens Vinduesgitre og hviskede til de blege Silhuetter i Mørket indenfor. Og da saa jeg til min Forbavselse ogsaa min Ven Bierfreund – med en spansk Kappe over Skuldrene og næsten ukendelig – staa uden for et Vindu i den mest smægtende spanske Stilling og forsøge at omfavne en Pige trods de tykke Barrer. Han havde altsaa bidt i det sure Æble og forlovet sig; for nede

ved Avdiensvinduet kunde Pigen ikke godt opholde sig uden Forældrenes Vidende, og det vilde sige Forlovelse. Han saa mig ikke, og jeg nævnede ikke, at jeg havde set ham. I den følgende Tid havde jeg ofte den Fornøjelse at høre ham raillere over: de dumme Spaniere, der vilde staa uden for et Gitter og fryse nogle Timer hver Nat blot for den Fornøjelse at trykke et Pigebarn i Haanden. Indtil han en Dag pludselig afbrød sig selv midt i Railleriet og udbrod: ”For Resten er man da ikke en Døjt klogere selv!” og dernæst fortælle mig, hvad jeg vidste i Forvejen.

Vi sad en Dag i Anlægget ude ved Zigøjnernes Markedsplads. Vipassiarede omløst og fast, sammenlignede Zigøjnersker og Andaluserinder og morede os over de altfor naturlige ’Naturligheder’ der gik i Svang omkring os.

”Hør!” udbrod Bierfreund midt i en Lattersalve over en Kvinde, der sad i Grøften og dunkede sig i Hovedet med Fladen af en Mursten – ”hør! Skal vi ikke hjemsøge dem i deres egne Huler og se dem danse? Der skal virkelig findes et lille Pigebarn derude et Sted, som man kan se paa uden at faa ondt. Derfor kalder Zigøjnerne selv hende ogsaa den smukke Incarnacion”.

Vi kunde se Indgangene til Barakker og Jordhuler som punkterede Linier i Bjærgsiden lige over for os, og der var ikke langt op. Men ”den smukke ’Incarnacion’ skulde bo langt ude til den anden Side, under Sacre Monte.

Vi drev da tværs igennem Byen, til hvor Darrofloden styrter ind under Gaden, og fulgte Floden udad langs Alhamrabjærgets Fod. Højt oppe over os hang det berømte Slot, vi kunde se graaklædte rejsende stirre ned fra de store Buevinduer.

Fra Bunden af Dorrafloden, hvor den lavere By skyder en Spids helt ind, steg vi op ad Sacre Monte mellem hvide Mure, der indrammede Gadens Trappetrin. Højt oppe endte Opstigningen i en Sti, der løb langs Bjærgsiden; en Bræm af Aloë dannede Brystværn mod det bratte Dyb, hvor Figenkaktus klamrede sig til den stejle Væg med store Haandflader, og Floden løb som et blankt Baand i Bunden. Fra denne Sti førte talrige andre ind i Bjærgets Folder og op over Knoldene til Zigøjnernes Huler. Nøgne Unger laa og kravlede under Aloëns blaagrønne Horn, helt ud paa Randen af Afgrunden, hvor de lagde sig paa Maven og pludrede og pegede ned i Dybet. Vi gjorde Tegn til en gammel, røgfارvet Kælling med Mandfolkeansigt, der sad noget oppe og mimrede og flettede Vidjekurve, at hun skulle passe paa Ungerne, ellers faldt de ned. ”Det er ikke mine!” skreg hun arrigt tilbage og vendte os Ryggen.

Uden for en Barak, der havde Vægge af Pilevaand og Tan af Figenkaktusens Blade, sad der en Mand og var i Færd med at male et Muldyr musegraat med Vandfarve. Det var Forberedelser til næste Markedsdag. ”Gud velsigne Arbejdet!” raabte vi leende op til ham. Han kom stolprende ned til os og tiggede Tobak med en ynkelig Mine.

Stien løber op og ned i store Bølger for at faa alle Hulerne med. Paa de smaa bitte Pladser mellem Hulemundingerne og Afgrunden er der spillende Liv. Børn basker som vevre Firben i Solskinnet, Voksne arbejder, der grædes, der lés, der skændes. Tre Kællinger staar med Ansigterne tæt sammen, vi har hørt dem skændes længe; der maa ikke være flere Skældsord i Sproget, for de tier med ét, rækker Tunge lige ind i hinandens runkne Fjæs og udstøder lange, vrængende Æ-æ-æh! En Kone riser en nøgen Knægt foran Huleindgangen; han synes som skabt til Ris – i sin stumpede Særk og med intet andet paa. Hist og her vaskes der, og Pjalter i alle Former og Farver hænger til Tørre langs Skrænten paa Aloëns Horn. Hvor Pjalter kan være maleriske i Syden! Af al dens Skønhed er ingen større end den, hvor Solen skinner paa Pjalter. Jo værre Pjalterne er, des prægtigere smykker Solen dem; og hele Tilværelsen kappes med Solen om at kæle for Armoden og dens Pjalter, til de faar Skæret af det guddommelige. Kan hænde Elendigheden vokser des tryggere bagved; men ingen ser den for Glansen, ikke engang de, der selv maa huse den, før de en Dag staar Ansigt til Ansigt med dens Nihilisme. Da bliver de maaske ubillige og kradser Jorden op med deres Negle og kaster den i Ansigtet paa dem, der har noget – det sker jo af og til. Men Regeringen kan sende en Mand ind i deres Rækker, der faar dem til at raabe ”Republikken leve!” i Stedet for ”Brød!”, og paa det Raab kan man i et konstitutionelt Kongedømme uden Skrupler svare med Kanoner.

Det var os ikke muligt at finde den smukke Incarnation. Overalt hvor vi spurgte, raabte de her! her! og smækkede Hulerne aabne for os; og altid traf vi i Hulernes Indre de samme gamle, rynkede Kællinger og de samme pjuskede, forkuede Piger med Børn under Hjertet, Børn paa Armen og Børn hængende i Skørterne. Og vi havde ondt ved at slippe fra dem igen; deres Forestillinger om fremmede Guldfugle, der lod sig plukke, var blevet vakte. De spærrede Udgangen for os, hagede sig fast i os og borede Hænderne ned i vore Lommer. De Kobberskillinger, vi gav dem til Deling, naar vi endelig slap udenfor, smed de foragteligt fra sig paa Vejen – de vilde have mere. Men naar vi samlede Pengene op og gik, kom de løbende og

tiggede os bønligt om at maatte beholde dem – akkurat som uvorne Børn.

Vi drev langs Aasen forbi Hulerne, passerede en gammel mavrisk Moské, der for længst var omdannet til et katolsk Bedehus, og kiggede hist og her ned i dybe, hvælvede Cisterner – ogsaa fra Mavrernes Tid – med pyntelige Azulejos-Facader og mangedobbelt Resonans fra Dybet. Ovre paa den anden Side Kløften hang Alhambra med Taarne og Kupler og bratte Ydermure paa Kanten af bratte Skrænter. Det dominerende Slot gled efterhaanden bagud og lod Udsigten fri over Vegaen til de fjærne Marmorbjærge. Paa en Afsats langt under os, men højt over den egentlige By, laa Albaicin med stærke Levninger af de Mure, der i de maviske Borgerkriges Tid bød Alhambra og den lavere Bydel Trods. Vegaen strakte sig langt udad, flad og mættet i Lys og Farver, og dérnede, næsten lige under vore Fødder, laa Zigøjnernes Markedsplads. Zigøjnerne og Bønderne var borte, nu ekserserede et Kompani Frivillige derude, som Erkebispem havde rustet for sin egen Regning, og som skulde indskibes for Cuba den følgende Dag.

Vi havde opgivet at se Incarnacion danse og besluttede at gaa Aasen til Ende og se Solen gaa ned.

Fremme paa den Afsats, hvorfra vi vilde iagttage Solnedgangen, stod to Piger og stirrede ned mod Markedspladsen. Solen stod lavt og faldt os lige i Øjnene, og vi saa ikke andet af Pigerne end to mørke Silhuetter, tegnede paa den Himmel af Guldstøv, der ellers indtog det hele.

Vi talte til dem, det vil sige Bierfreund gjorde, han førte gerne Ordet. Imens betragtede jeg de to Piger og syntes, at jeg aldrig havde set noget saa kønt som den ene af dem. Hun var meget blond, med lyst Haar, der brusede om hendes Pande; Solen faldt ind og lagde Guldglans i Haaret, saa det straaledede ud fra hende som gyldent Spindelvæv eller de fine Hvirvler i poleret Messing. Hendes Hage var oval som et Æg, og over Kinderne var hun let dunet som en Fersken. Hun havde et himmelblaat Sjal over Skuldrene, der fremhævede hendes Blondhed

endnu mere; og saa blond var hun, at Synet af hende mindede mig om Danmark, og jeg grebes af en underlig Længsel hjem. – Men hvordan var hun dukket op her i Syden mellem alle de gnistrende mørke Kvinder og tilmed heroppe paa Fjældet mellem de aller grimteste, saa lys og køn som hun var. Der maatte saa alligevel være noget om, at Zigøjnerne rejste langt bort og forbyttede Børn.

Den anden var en stor, fed Zigøjnerpige, mørk, med plumpe Træk og udspilede Næsebor. Hun mindede om en indiansk Squaw. Hun løb fra den ene til den anden, befølte os i høj Grad fortroligt og trak i os for at faa os med op til Hulerne.

Vi fulgte dem, og da vi kom et Stykke ind mellem Barakkerne, kom en lille sort treaars Dreng løbende og kastede sig i Skørterne paa den blonde Pige. Hun tog ham i sine Arme, og han klappede hende paa Kinderne med sine smaa, buttede Hænder og udbrød: ”Manuelita, lille Manuelita!” med henrykt Barnestemme. Drengen var nøgen, kun iført en Skjorte, der var lige saa kort som hans Legeme, og hvoraf Fordelen manglede. ”Er det din Dreng, Manuelita?” spurgte Bierfreund og kærtgnede Barnet. Manuela rystede paa Hovedet og smilede. ”Det er hendes Bror,” bemærkede Squawen og skubbede Døren op til en Hule.

Det var et temmelig stort Rum, der var gravet ind i Konglomeratfjældet; det eneste Murværk var den Smule, der fik Døren til at slutte i Aabningen. Ellers var Væggene saa ru, som om de var opstaaet ved en Sammenstyrtning;

fast kittede Rullestenslag stak langt frem og brugtes som Hylder og Bænke, de blødere Mellemlæg var slidt eller gravet bort og dannede skumle Alkover, hvor man fejede Gulvets Skarn ind og gemte alskens Forraad. Store, klamme Firben tittede sløvt frem fra Huller i Konglomeraten og lod sig godvillig tage. En mørk Aabning i Baggrunden førte ind til en anden Hule, formodentlig Familiens Sovekammer. – Ved de hyppige Jordskælv falder hele Rækker af disse Huler sammen, og Beboerne begravnes levende. Talrige græsgroede Smilehuller i Bjærgsiden vidner om saadanne Sammenstyrtninger. Stundom graver man efter de døde og fører dem til Kirkegaardene, oftere finder dog Zigøjneren, at det er en overflødig Udgift, da den Haand, der slog dem, har været saa forsynlig at jorde dem ogsaa. Men altid aabner der sig nye Huler ved Siden af de gamle, og nye Familier flytter trøstigt ind.

Der laa en hel Bunke Børn derinde og rodede i en Potte med kogt Ris, og flere endnu strømmede til fra Nabohulerne. Den Vej fra kom ogsaa baade Koner og Piger, Mænd og Kællinger – de havde lugtet os i hele Kvarteret. De trængte sig ind i Hulen, smilede kammeratlig til os gennem utallige Kopar og klemte os efterhaanden helt ind i Hulens Baggrund. Der bragte Manuelas Moder os til Sæde paa en Stenhylde. Saa dukkede Manuelas Fader, en lille rødøjet Smugler, frem i Aabningen til den indre Hule og nikkede beskyttende til os. I det hele forekom det mig, at man var blevet en god Del nedladende med os, siden man fik trængt os saa langt ind, og jeg varskoede Bierfreund om, at vi maatte forsvinde, inden Mørket

faldt paa. Han smilede blot og lod til at finde Situationen storartet.

De havde slaaet Kreds langs Væggene og var krøbet op paa Stenhyldeerne; de jagede Ungerne til Side og gjorde Gulvet ryddeligt. Men ingen af Pigerne vilde danse; de smækkede med Tungen og grinede og trak sig ind i Krogene; dér stod de og satte Tømmelfingeren i Munden, som om de drak.

Endelig blev vi nødt til at forstaa deres Gestus og sende Bud efter en Dunk Vin. Det satte straks Liv i Gemytterne; en og anden Pige istemte Zigøjnersange, som vi ikke forstod men de andre lo meget af, og paa dem fulgte spanske Sange af let Natur.

Dunken kom. Manuelas Fader indviede den og rakte den til os, fra os gik den videre hele Kredsen rundt. Alle Øjne fulgte den begærligt, idet den flyttedes fra Mund til Mund, Mændene fik ond Skulen i Øjnene, naar den var for længe under Vejs, de Gamle greb den med rystende Hænder, og Ungerne brølede, om den gik dem forbi. Saa satte Mødrene den til Munden af de Smaa og holdt den hule Haand under deres Hage, og de slubrede snøftende i sig. Hvad der randt udenfor samledes i Haanden og blev hældt paa Dunken igen; og det værste var, at vi hvert Øjeblik maatte drikke en eller anden til. Jeg undslog mig ved at sige, at jeg ikke kunne taale Vin, men Bierfreund citerede sin klassiske Landsmand: man muss die Menschen nehmen wie sie sind – og satte Dunken for Munden med en rask Beslutning.

Imidlertid traadte Pige efter Pige frem og løste hinanden af med smaa Solodanse, mens de andre Zigøjnere sad omkring i en Rundkreds og klappede sig paa Laar og Bryst i Takt til Dansen og sang Melodien. Kvindesoloerne afløstes af Mandssoloer og disse igen af hele Ture; men det ene var som det andet: plumpe og daarligt byggede Kompositioner over det store Motiv Erotik. Bierfreund gabede, og jeg længtes efter at gaa, men Manuelas Nærværelse i Forening med den Kendsgerning, at det vilde holde haardt for os at slippe fra dem, fik os til at blive roligt siddende. Hvergang Dunken var tom, rekvirerede vi en ny.

Saa sprang Squawen ind i Kredsen, snuppede Hatten af Hovedet paa mig og satte den paa. Jeg vilde protestere, for hun saa ikke videre renlig ud; men Bierfreund trak mig i Ærmet og gav mig et advarende Øjekast. ”Brudedansen”, raabte de andre henrykt og klappede i Hænderne, ”Brudedansen”; og de istemmede Sangens Omkvæd med fuld Kraft:

”Bruden hun danser med lystige Slæng,
Danser sig i Kirke og danser sig i Seng”.

Pigen spankulerede først frem og tilbage med Hatten paa tre Haar og Skørterne strammet bagud, saa de kom til at ligne Benklæder – det var ’el majó’, den spanske Løve, som var ude at sværme. Han studsede, naturligvis ved Synet af en smuk Pige, og reves hen; man saa ham i smægtende Stillinger, paa Knæ, med opstrakte Arme, tryglende – alt som Squawen dansede, og Omkvædet kom igen og igen. Saa fulgte den Tilbedtes Rolle: frastødende, tiltrækkende,

koketterende og givende sig hen; og Brudedansen blev vildere og vildere, gled længere og længere ind i det ubeskrivelige. Og for hver tvetydig Bevægelse brød Kredsen ud i vilde Hyl af Begejstring.

Manuela sad stille i en Krog med den lille Dreng paa Skødet. Det var velgørende at lade Blikket hvile paa hende – fra alt det andet, hun sad saa stille og holdt om Barnet. Og saa var hun saa blond! – hun var nu forbyttet alligevel,

paa et Tog langt Nord paa, maaske i selve Danmark. Jeg hviskede min Formodning til Bierfreund, men han trak tvivlende paa Skuldrene: Zigøjnerne her havde ikke været uden for Andalusien i tre Slægtled, hun var et fremmed Æg, som en eller anden Udlænding – maaske en Nordbo – havde lagt i den fattige Zigøjnerrede.

”Hvorfor danser la Manuela ikke?” vendte han sig fra mig til hende med sin behageligste Stemme. Manuela viste to Rader hvide Tænder til et Smil, men vi hørte ikke Svaret, for Mandene var oppe at skændes ved Huleindgangen.

”Aa, Manuela er altid saadan lidt egen!” svarede Moderen. ”Hun er i Grunden et sjældent Barn.”

”Hun er sjælden smuk” indskød min Ven forbindtligt og lettede paa Hatten.

Manuela rødmede og skjulte hurtigt sit Ansigt ved at bøje sig langt ned over Drengen.

”Ja vist er hun et sjældent Barn – paa disse Kanter af Jorden” bekræftede Faderen med et spydigt, vinsløret Blik. ”Der er andre Egne, hvor der er Masser af --- ”

”Calla hombre!” (Hold Mund, Mand) raabte en yngre Zigøjner af dem, der skændtes, og klaskede ham over Munden med sin Filthat.

Manuelas Fader sad og missede lidt med Øjnene efter Klasket og søgte at samle sig, mens Kællingerne hviskede og tiskede rundt om og fnisede over mod Manuela og hendes Moder. Men saa rettede han sig pludselig og spyttede arrigt over mod den Knøs, der havde slaaet ham.

Denne sprang til Side, og en lille Unge blev ramt i Ansigtet og gav sig til at brøle. Saa begyndte Kællingerne at skrigte Zigøjnersprog i Munden paa hinanden, mens Ungerne istemte den førstes Brøl og nogle af Mændene slog til hinanden, andre lagde sig imellem.

Vi benyttede Røret til at smutte ud. Derude var vi saa heldige at møde en Politikonstabel, der gjorde sin Runde paa Bjærget med to Revolvere i Bæltet. Med usædvanlig Elskværdighed klappede han de stridende paa Skuldrene og talte dem til Rette. De var ogsaa straks forligte.

Derude paa Bjærgsiden skulde saa Manuela danse en Dans for os, inden vi gik. Hun kom hen til os med nedslagne Øjne og skulde have en Hat, det blev ikke min, men Bierfreunds. Der gled et let hoverende Smil over hans Ansigt, og jeg følte, at jeg saa misundelig ud. Hun dansede ikke godt, for hun manglede Smidighed; men hun fjærnede alt det grove og plumpe af Dansen og kom derved til at staa ren og fin ved Siden af de andre.

Jeg var naiv nok til at se højtidelig ud og sige hende Tak, da jeg rakte Haanden til Farvel. Hun lo overgivent, trak Haanden hastigt til sig og vilde ikke høre paa mine pæne Ord. Jeg saa Bierfreund stikke et Femfranksstykke til hende, da han sagde Farvel, og jeg var sikker paa, hun vilde afslaa det; men hun tog imod det og lod ham beholde sin Haand en Stund.

Hun var altsaa ikke anderledes end de andre Piger paa Bjærget – og hvorfor skulde hun ogsaa være det? Det gør ikke engang de tækkeligste spanske Piger, end

sige Zigøjnerne. Maaske var det et Rudiment, en løsrevet Arvedel fra det Sted, hun var kommet fra, noget der klæbede ved hende som Etiketten paa en tom Flaske? – Jeg kunde ikke forsonse mig med, at hun havde taget mod Penge, skønt enhver Pige kan gøre det samme i Syden.

Vi gav Konstablen nogle Frank og bad ham dele dem ud mellem de dansende, derpaa fulgte vi ham ned ad Bjærget. Han havde været Politi deroppe i mange Aar og kendte Forholdene ud og ind. Befolkningen talte Egnens dristigste Smuglere imellem sig og var heller ikke bange for at 'pirke' en eller anden Rejsende med en Kniv, hvis han tilfældigvis var deroppe efter Solnedgang og ikke godvillig udleverede, hvad han havde.

Om han kendte Manuela?

Jo det gjorde han da! Og han fortalte en Historie, der i høj Grad bekræftede Bierfreunds Teori om hendes Tilblivelse: Moderen havde været usædvanlig køn af en Zigøjnerpige at være, og en langhaaret Kunstner fra "el norte" (Norden) havde benyttet hendes som Model til et Interiør af Alhambra. Men det Stykke havde det taget ham saa lang Tid at male, at Folk til sidst begyndte at snakke om det, og Zigøjnerynglingene paa Bjærget forbød Pigen at staa Model mere. Men saa var det, at Smuglerne fra Bjærget havde set hende liste ud af hans Port en Nat, og et Par Dage senere fandt man ham under et af Vinbjærgene – blødende og bevidstløs. Han kom sig igen og skyndte sig at pakke ind. Da han red bort over Vegaen med sin Fører, løb Pigen oppe langs Aasen og raabte afsindigt efter ham;

og da Bjarget kort efter forlangte, at hun skulde vælge en Mand, tog hun den, der havde plantet Kniven i Brystet paa hendes Elskede. Da der var gaaet nogen Tid, fødte hun en lille blond Pige, og da flyttede Zigøjneren fra hende; men Bjarget fandt det aldeles ubegrundet og tvang ham til at flytte til hende igen. Siden levede de godt sammen, og han holdt meget af Manuelita – maaske mere end Moderen selv. Kun naar han havde drukket for megen Vin, kunde han blive urimelig og komme med Bebrejdelser.

Vi var imidlertid naaet over Albaicin ned i den egentlige Bydel, hvor der allerede var helt mørkt, og

Lygterne var tændte. Dernede skiltes vi og gik hver til sit.

I den følgende Tid saa jeg hyppigt Bierfreund – han kom til mig i mit Logi, eller vi mødtes i Alhambra. Jeg foreslog ham en Dag, at vi skulde gaa op og se til Manuela igen, men han afslog det og talte i det hele, som om han aldrig kom der. Det forundrede mig derfor ikke lidt, da min Vært, Don Pedro, der var Custode i Alhambra, en Dag fortalte mig, at Bierfreund gik op til Hulerne en Time hver Dag for at tegne en Zigeunerpige. Han tegnede meget slet, omtrent som en Skoledreng, og det kunde kun være et Paaskud til at være sammen med Manuela. For det var naturligvis hende.

En Dag gik jeg og drev i Solskinnet i Alhambras Myrtegaard og madede Guldfiskene i det store Basin, da Don Pedro kom hen og fortalte mig, at ”Tysken” var inde i Løvegaarden. Jeg gik ind til ham; han sad overskrævs paa en af Løverne, støttede Hagen paa sin Stok og saa träumerisch ud. Han kom mig livligt i Møde, og vi fulgtes ad rundt i de pragtfulde Haller. Oppe i Dronningens *Mirador* stansede vi og stod begge tavse og stirrede over mod Hulerne paa den anden Side af Kløften. Saa mødtes vore Øjne, og han smilede lidt forlegen. ”Ser De aldrig noget til Manuelita?” spurgte jeg. Han stod lidt. ”Jo, jeg var der i Gaar – og wissen Sie, da jeg kom hjem, var der et ganske lille ’Dyr’ paa mit Frakkeærme.” Jeg overhørte Bemærkningen og slog ind paa andre Ting, og vi aftalte,

at vi i Løbet af Ugen skulde gøre en Udflugt sammen til Sevilla.

Men han kom ikke, og der gik en hel Maaned, hvor jeg hverken saa eller hørte noget til ham. Gennem Don Pedro fik jeg at vide, at Manuelas Fader var blevet anskudt under en natlig Smuglerfærd og taget til Fange, og at han nu laa paa Hospitalet – haardt saaret. Jeg satte denne Hændelse i Forbindelse med Bierfreunds Udebliven; formodentlig gik han nu og gjorde sig fortjent af Moder og Datter, ved at støtte dem i deres Forladthed. – – En Dag meldte Don Pedro, at Zigøjneren var død af sine Skudsaar.

Hen paa Eftermiddagen en Ugestid efter – mens jeg sad paa mit Værelse og arbejdede – hørte jeg Porthammeren slaa tre raske Slag. Det lignede Bierfreunds Slag. Jeg hørte Senjora Beppa aabne Køkkenvinduet og raabe ned: ”Quién es!” (hvem dér). ”Ave Maria purissima!” (hil dig reneste Jomfru) svarede en Stemme nedefra. ”Som udi Glorien er !” faldt Beppa ind og trak i Snoren, saa Porten sprang rask op. Paa den Maade hilste kun Kvinder, naar de bankede paa – det kunde altsaa ikke være ham. – Men saa hørte jeg stormende Trin op ad Trappen, og det var ham alligevel. Han var lige ved at styrte sig i Armene paa mig af vild Henrykkelse; og der var en egen Glans i hans Øjne, som jeg ikke kunde lade være at sætte i Forbindelse med Manuelita. Jo længere jeg saa paa ham, desto vissere blev jeg: hans tilslørede Blik, hans varme Stemning, stakkels Manuelita.

”Hvad bestiller De?” spurgte han og smed sig paa min Seng, ”skriver De fremdeles Korrespondancer til femten Blade?”

”Nej, de halve er faldet fra!” svarede jeg kort. ”For Resten har jeg tænkt at skrive en Historie om en flot ung Mand, der ikke er for stolt til ved forskellige Kneb at forlokke en fattig Pige.”

”Lad ham saa i alt Fald være saa nobel ikke at love hende noget i Retning af Ægteskab” sagde han spottende.

”Men derimod maaske en fin blaa Kjole?” spurgte jeg i samme Tonart.

”Ah—jeg beundrer sandelig Deres Menneskekundskab,” han lo tvungent — ”den var for Resten ikke blaa, men rød. Gott verdamm mich! Jeg maa virkelig give Dem Ret i, at blaat vilde ha’e klædt hende bedre.”

”Og De vil ogsaa give mig Ret i, at det ikke er gjort med ikke at love noget. Piger er trofaste og forudsætter det samme om Mændene trods alle disses Forbehold. Og saa er der Omstændigheder, man er for stolt til at benytte sig af.”

”Og hvad saa mere!” raabte han opbragt. ”Ser De maaske til Højre eller Venstre, naar De elsker? gør nogen anden det?”

”Men naar De saa rejser en skønne Dag?”

”Hun vil blive skuffet og græde; men bagefter vil det bare høre til hendes skønneste Minder — som hun ikke vilde undvære.” Han sagde det stiltfærdigt.

”Maaske, men det skal De i alt Fald ikke skyde Dem ind under. En Bedrager kunde lige saa godt skyde sig ind under, at hans Offer bagefter fandt en vis Trøst i Erindringen om, hvad det *havde* ejet.”

Han sprang op, greb sin Hat og fór mod Døren. I Gangen besindede han sig og kom mig i Møde med udstrakt Haand: ”Rejser De saa med til Sevilla i Morgen? det var derfor jeg kom.”

”Rimeligvis ikke – med mindre der kommer Penge i Aften.”

”Maa jeg tilbyde Dem min Pung?” spurgte han dæmpet, ”jeg har netop faaet 1000 Mark – for en af de Söromaner De foragter.” Han smilede.

Det forbavsede mig, at han kunde være saa venlig efter min Adfærd mod ham. Men saadan var han, der var undertiden ikke Ende paa hans Godmodighed. Han stod med Tegnebogen i Haanden og betragtede mig næsten undseligt.

– – Tak, men jeg ventede saa bestemt Penge med Aftenposten.

”Men saa i Morgen da? Hvis der ikke kommer Penge i Morgen, saa gaar De med til Sevilla paa min Conto!”

Misstemningen havde fortaget sig; vi rakte hinanden Haanden, og jeg fulgte ham ned. I Køkkenet stod Senjora Beppa og snøftede. Hun havde hørt os skændes og tog sig det nær uden at forstaa, hvad det drejede sig om.

Det blev sidste Gang, jeg saa Bierfreund. Han mødte ikke efter Løfte og kom heller ikke senere; og paa de

sædvanlige Ture traf jeg ham aldrig mer. Heller ikke kunde Pedro skaffe mig noget at vide om ham denne Gang; ingen havde set ham, ikke engang Konstablen, som havde sin faste Gang paa Bjærget. Ved at efterforske hans Bopæl naaede vi til en Vinsnask som det sandsynligste Sted, men Værtinden – en ung Enke – vilde ikke vide noget om ham at sige. Med Manuelas Moder og Kunstneren i frisk Minde begyndte jeg at fantasere om et Snigmord, og Søndag Formiddag steg Don Pedro og jeg op paa Bjærget. Hulen, hvor Manuelitas Familie havde boet, var tom, og Naboerne vidste kun, at Beboerne var væk, men ikke, hvor de var blevet af. De var forsvundne for et Par Uger siden.

Jeg opgav da Ævret, og efterhaanden glemte jeg næsten Bierfreund og den blonde Manuelita.

Foraaret havde været.

I Begyndelsen af Maj gled det videre mod Nord, og Sommeren kom slæbende i dets Kølvand, hed og kvælende som Ørkenvinden hinsides Strædet. Med Vaaren brød jeg op, kyssede den rare Beppa til Farvel, kyssede ogsaa gamle Pedro – og sad i Toget paa Vejen til Malaga.

Vi rystede frem over Vegaen, forbi Santa Fé og ind i Bjærgene, hvis Sider Tørken havde svedet saa tæt, at Forventningen om Hungersnøden stod præget som Kummer i alle Ansigter. Vindstokkene var gaaet ud, og Hvedeaksene raabte til hinanden; men vilde Valmuer dækkede Jordsmonnet til alle Sider og slyngede det

blodigste Tæppe ind om Foden paa *la penja de los enamorados*, de elskendes Klippe. Fra dens Top styrtede engang en kristen Ridder og en mavrisk Pige sig ud i hinandens Arme. Gedehyrden synger Romancen om det ved Klippens Fod og ved godt, at det er de Elskendes Blod, der endnu gør Valmuerne saa tætte og saa røde her. – Jeg indlod mig med de glatragede og utilgængelige Bønder, der steg ud og ind ved hver Station; utilgængelige og dog tilgængelige – for den, der har en lykkelig Haand. Da er et let Tryk af en Finger nok til at aabne dem og lægge al deres Graad og Sværmeri, deres knugende Nød og ubundne Fantasier for Dagen. – – Og Toget rendte gennem Tunneler og hen over Kløfter og tomme, stenede Flodlejer. Til det styrtede frem af et Tunnelgab, og Middelhavet laa der blaat og leende som altid, med Malaga som et Diebarn ved Brystet.

Dér gik jeg saa og ventede paa Skibslejlighed og forslog Tiden med at drive om ved Havnen og se Skibene losse og lade, komme og gaa. Eller jeg sad oppe paa de takkede Tinder af det gamle Kastel Gibralfaro, højt over Byen, og saa Solen gaa ned bag Sierra Nevada og Baadene trække blanke Striber efter sig dernede paa den krusede Havflade. Ud over Murkanterne rundt om mig sad spanske Ynglinge med lange Medestænger skraat ud i Luften og fiskede efter Svalerne, som i Skumringstimen krydsede lynsnart frem og tilbage om Murene. Paa Enden af Medestængerne var usynlige Silkesnører med smaa Kroge og Insekter som Agn. Og hver Gang en Svale bed og fandt sig hængende,

peb den og hvirvlede rundt i Luften i store Cirkler, til den blev halet ind og kvalt.

En Dag laa der en Fragtdamper i Havnen, som skulde Nord paa og var villig til at tage mig med. Vi skulde afgaa, saa snart Vinen blev ladet, hvad Kaptejnen mente først ville ske ved Midnat. Men for Tilfældets Skyld maatte jeg helst være om Bord i god Tid.

Noget før Aften var jeg paa Skibet og fik mit Tøj i Orden til Rejsen; siden sad Kaptejnen og jeg under Solsejlet paa Dækket og betragtede Røret paa Havnepladsen, mens Tusmørket hurtig nærmede sig. De var imod Forventning allerede færdige med Ladningen og ventede blot paa, at Mægleren skulde sende Papirerne om Bord, for saa at stikke i Søen.

Efterhaanden som det skumrede, dukkede der tarvelig klædte Piger frem paa Kajen, de strøg langs Skibene og gjorde Tegn til Matroserne. Vi gik hen til Rælingen og betragtede dem; de slyngede Opfordringer ind til os over Skibssiden, kyssede leende paa Fingrene og drev forbi.

Der kom én, hvis Stemme lød nok saa fripostig som nogen af de andre, mens dens dybe, tilslørede Klang kaldte en Solnedgang over et Bakkehæld og Bierfreunds Navn levende frem for min Bevidsthed. Jeg bøjede mig langt frem og anstrængte mine Øjne – mon det var hende? Da saa jeg en blond Refleks under det tarvelige Sjal; jeg sprang over Landgangsbroen og stod foran hende: ”Manuela! Manuelita! gaar du her?” Hun stirrede lidt paa mig og brast saa i Graad.

Jeg saa ikke hendes Skønhed – den gemte Tusmørket, hvis hun ellers havde den endnu – Jeg følte heller ingen Betagethed som første Gang, jeg stod over for hende. Men jeg anede hendes Elendighed af det langtrukne Fald i hendes Sjal, af selve Tusmørket og af Stedet, hvor vi stod.

”Hvor er din Moder, Manuelita?”

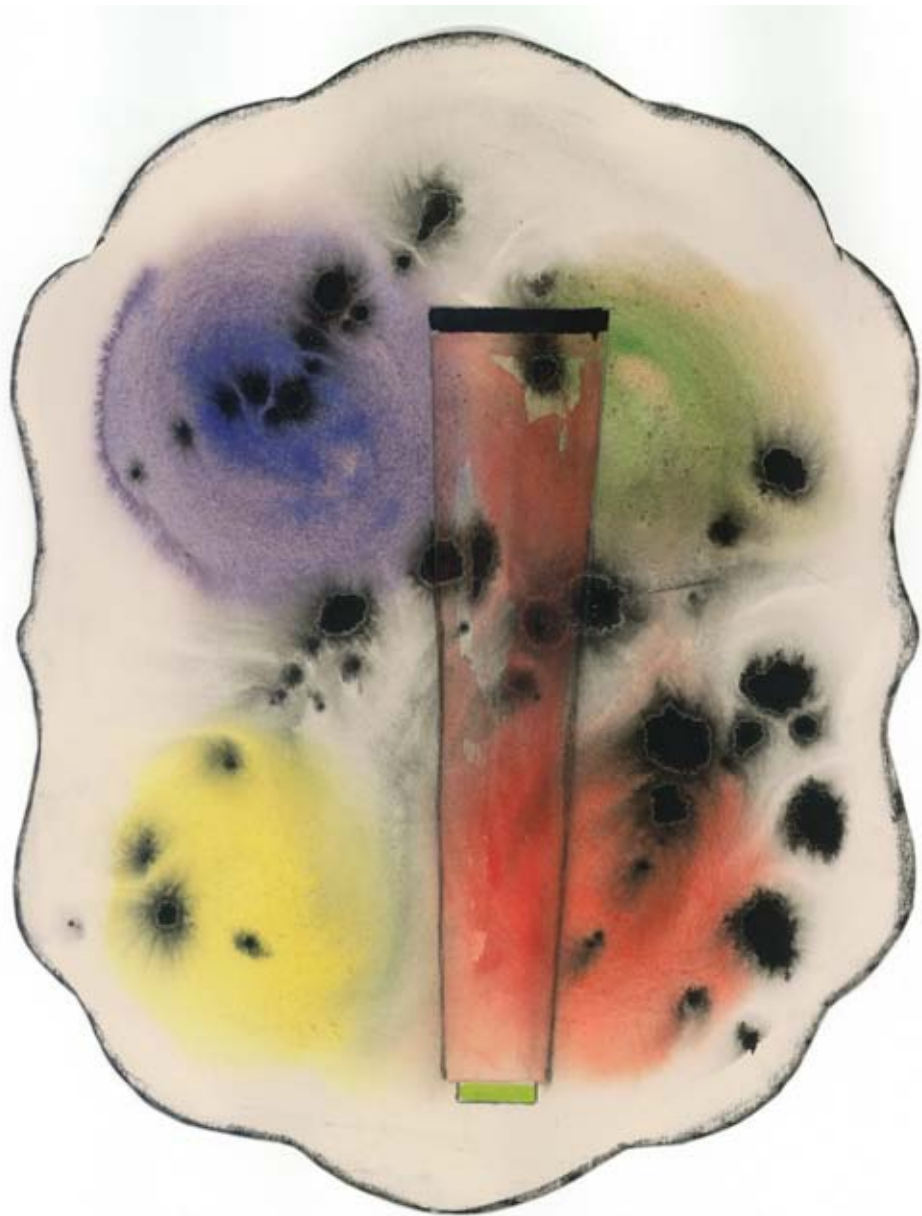
Hun pegede grædende op mod Byen.

”Og Bierfreund da?”

Hun svarede ikke. Bag mig peb Dampfløjten til Afgang.

”Er der sket ham noget?” spurgte jeg igen.

Hun rystede paa Hovedet – : ”Es que – – es que – – at han løb – – han var ikke god. Men du er god – jeg vil

gaa med dig!” Det kom hurtigt og umotiveret, og det saa ud som om hun vilde kaste sig om min Hals. Jeg traadte et Skridt tilbage og rakte hende Haanden: ”Farvel Manuela, poveretica, lille Skind! lad din Moder skaffe dig en Plads – hører du!”

Hun græd igen – forfærdeligt. ”Nej, nej! Tag mig med, tag mig med – Jeg vil være dig saa tro!”

Da var jeg allerede om Bord. Landgangen var kastet, Skibets Forstavn svingede ud fra Kajen. Hun stod der endnu og raabte.

Saa vendte hun sig og drev langs Bryggen. Og idet vi gled ud, fulgte jeg hende i Natkiggerten og saa, at hun blev prajet af Matroserne paa en norsk Bark og krøb om Bord langs Stigen.

Saa hurtigt og saa dybt. Stakkels Manuelita.

Efterskrift

De syv fortællinger, der tilsammen udgør Nexøs debutbog, *Skygger* (1898), kredser alle om psykiske eller sociale sammenbrud.

Bogen omkranses af historien om en forbryders undergang: den bedrageriske postfunktionær i ”Dødskamp” og hans vej mod selvmordet – og historien om en anden bedrager, hans offer og hendes undergang: Bierfreund, sigøjnersken Manuela og hendes deroute fra lokal feteret skønhed til havneprostitueret.

”Manuela” har som den eneste fortælling i *Skygger* et fortællende jeg, og jeg-formen åbner mulighed for ræsonnerende afsnit om den tyske charlatan, om sigøjnerne og om fattigdommen.

Interessen samler sig fra begyndelsen om Bierfreund, snarere end om titelpersonen. Han omgives af megen mystik, men – viser det sig – ernærer sig, ganske uromantisk, ved at skrive underholdningsromaner. Denne opdagelse giver fortælleren anledning til at lægge munter-ironisk distance til kunstnermyten:

”Jeg beundrede ham (...) for hans nøgterne Forhold til Muserne. (...) Han skrev kun for at tjene Penge og var ikke afhængig af noget som helst, der hed Inspiration. Han var saa behagelig fri for alle Forfatternykker, bildte sig hverken ind, at han var ’en Gud’ eller ’gudbenaadet’ eller ’et helligt Skib, helt ompændt af Luer’, og jubilerede ikke i høj Cylinder, hver Gang han var nedkommet med et Par Linier.”

Fortællingens hovedstykke er besøget i Granadas sigøjnerkvarter; flere detaljer fra denne eksotiske skildring, f.eks. sminkningen af æselet, er hentet fra forfatterens artikler under hans Spaniens-ophold 1895-96 og indgik senere i *Soldage* (1903). Også denne rejsebogs gennemgående solsymbolik er foregrebet i ”Manuela”, som i dette fortællerræsonnement:

”Hvor Pjalter kan være maleriske i Syden! Af al dens Skønhed er ingen større end den, hvor Solen skinner paa Pjalter. Jo værre Pjalterne

er, des prægtigere smykker Solen dem; og hele Tilværelsen kappes med Solen om at kæle for Armoden og dens Pjalter, til de faar Skæret af det guddommelige. Kan hænde Elendigheden vokser des tryggere bagved; men ingen ser den for Glansen, ikke engang de, der selv maa huse den, før de en Dag staar Ansigt til Ansigt med dens Nihilisme. Da bliver de maaske ubillige og kradser Jorden op med deres Negle og kaster den i Ansigtet paa dem, der har noget – det sker jo af og til.”

Det sker i *Skygger* i fortællingen ”En Kvinderevolution”; men forfatterens fremstilling af kvindernes revolte antyder ikke, at den skulle have nogen som helst social-politisk udsigt. Og den defaitistiske skildring af Manuelas individuelle deroute – hun, der ved sin skønhed og sit lyse hår på særlig vis er knyttet til solen – efterlader heller intet håb om nogen lysere fremtid.

Det gjorde først *Soldages* fremstilling af Andalusiens anarkister, inkarneret i den fattige husmand ”Alfonso M.”, der ved sin personlige værdighed, venlighed, oprørstrang og spanske ’grandezza’ for Nexø voksede ud til ”et Forbillede (...), et helt Menneske, en der var værd at efterligne eller i alt Fald misunde”.

*

I sin anmeldelse af *Skygger* fremhævede Edvard Brandes bogens tre første fortællinger med bornholmsk motiv på bekostning de sidste fire med spansk motiv – navnlig ”Manuela”, som han fandt ”næsten kvalm af følsom Moralitet” (*Politiken* 22. september 1898). Og trods jeg-fortællerens ironi over den romantiske digtermyte må ”Manuela” vel også siges at være den mest følelsesfulde af *Skyggers* syv fortællinger.

Det kan måske betragtes som en indrømmelse til Brandes’ kritik, at Nexø i senere optryk af fortællingen, ud over den ny titel ”Manuelita”, foretog én ændring i den: udeladelse af det korte, pointeret sentimentale sidste afsnit: ”Saa hurtigt og saa dybt. Stakkels Manuelita.”

– Henrik Yde

Finn Naur Petersen

Kronprinsessegade 38¹
DK-1306 København K
Tlf. 25 36 07 67

E-mail:

finn.naur.petersen@kunstakademiet.dk

Født 1954 i København. Grafiker/Billedhuger. Lektor på Det Kongelige Danske Kunstakademi, grafisk skole 1993-. Autodidakt, Medlem af Kunstnersamfundet.

Udstillinger og projekter:

Siden septemberudstillingen, Sophienholm 1982 flere gange årligt i ind og udland; bl.a. Randers Kunstmuseum, Gl. Holtegaard, Den Frie, Charlottenborg, Documenta/Kassel, Maison du Danemark/Paris, Wrocław/Polen, Malaga/Spanien, Malmö, Düren, Bratislava, Göteborg, Oslo, Beijing, Xiamen.

Udvalgte udsmykninger:

Farø projekt*, DSB togvogne, KTAS*, Løgstør Parkhotel*, Århus Statsbibliotek*, Viborg Politigård, Ringsted Politigård, Svenborg Politigård. (*Statens Kunstfond)

Legater og stipendier: (udvalg)

Præmieret for Projekt Langelinie af Statens Kunstfond 1985, Ine og Åge Niensens legat 1986, Højesteretssagfører C.I. Davids legat for slægt og venner 1988, Statens Kunstfonds arbejdslegat 1985, 86, 88, 3-årige arbejdsstipendium 1989, Bikubenfonden 1994, Kunstnerfon-

den 1973, 1995, Præmieret af Statens Kunstfond 2000 og 2004, Ole Haslunds Kunstnerlegat 2004

Repræsenteret:

Kobberstiksamlingen, Arken, Ny Carlsbergfondet.

Egne katalog og bogudgivelser:

Emils Far I-V, 5 hæfter i Stentryk (50 eks.) 1983. HUSE (med forord af Vilhelm Wohlert), litografisk bogværk i 50 eks. 1985. Haven i Leifgade. Litografisk bogværk i 50 eks. 1985. Atalanta og Middelalderens Frugt. Tekst af Sir George Ripley. Litografisk bogværk i 50 eks. 1989. Fragment (sne, aske). I samarbejde med Jens Christian Grøndahl. (katalog) 1989. Clair – Obscur, udstillingskatalog 1993. KIM, udstillingskatalog 1994. FRONT, udstillingskatalog 1997. CATALOG, katalog 1990-2000. 2001. 101. udstillingskatalog 2008.

At illustrere Manuela

Tegningerne til novellen er udsprunget af de fysiske og geografiske mellemrum der omkranser de konkrete scener og dialoger.

Jeg har forsøgt at fremhæve udvalgte stemningsgivende detaljer og bevidst undgået illustrative personskildringer.

I det underspillede, det usagte og med fokus på udvalgte geografiske arketyper har jeg forsøgt at understøtte novellens konkrete poesi og samtidig bevare et rum til læserens refleksion og personindlevelse.

De omtalte tegninger er udført med blyant, tusch, akvarel, lak og gouache på bøttestepapir i november måned 2009.

– *Finn Naur Petersen*

Manuela

Udgivet af Klaus Rödel og Henrik Yde
i anledning af årsskiftet 2009/2010.

Efterskrift: Henrik Yde
Illustrationer: Finn Naur Petersen
Korrektur: Klaus Næraa

Udgivet med venlig tilladelse af familien Nexø
som publikation nr. 39
i Nexø-Serien, illustreret af danske kunstnere.

Grafisk produktion:
Nordtryk a-s, Frederikshavn

Denne udgave udsendes i 200 eksemplarer.
Dette eksemplar har nummer:

ISBN 978-87-7317-358-9

I Nexø-serien med grafik af danske kunstnere er tidligere udsendt:

- Lønningsdag 1972, ill. af Vibeke Mencke-Nielsen
- Brød 1973, ill. af Gunnar Hossy
- En Kvinderevolution 1973, ill. af Sys Hindsbo
- De tomme Pladsers Passagerer 1974, ill. af Birthe Kronqvist
- Ann, Maries Rejse 1975, ill. af Vera Myhre
- Vesterbro 1978, ill. af Karin Birgitte Lund
- Døden 1979, ill. af Ole Vang Hansen
- Ruslands-Dagen 1980, ill. af Hans Ludvig Larsen
- Blodtørst 1981, ill. af Jørgen C. Rasmussen
- Når Nøden er størst 1982, ill. af Poul Skov Sørensen
- Og hvad så mer? 1983, ill. af Jørn Særker Sørensen
- Dukken 1984, ill. af Inge Lise Westman
- Ulven og Faarene 1985, ill. af Helga Thagaard
- Murene 1986, ill. af Maria Thorsen
- Frænke 1987, ill. af Sofus Rindel
- Dødskamp 1988, ill. af Helle Frøsig
- En Strandvasker 1989, ill. af Kirsten Antonie Sørensen
- Græsmerkens Sang 1990, ill. af Tage Stentoft
- Bigum Træben 1991, ill. af Anne Marie Mejlholm
- Ungdom 1992, ill. af Lea Boruszek
- St. Hans Aften 1993, ill. af Charlotte Grandgaard Jensen
- De sorte Fugle 1994, ill. af Jess Fomsgaard
- Brodermorderen 1994, ill. af Helle Mie Helleesen
- La Concha 1995, ill. af Anne Marie Frank
- Efteraarstrækket 1996, ill. af Jane Muus
- Flyvende Sommer 1997, ill. af Jørgen Tang Holbæk
- Den tragiske Jonglør 1998, ill. af Bjarne Werner Sørensen
- To Kvinder 1999, ill. af Helle-Vibeke Erichsen
- Frihedens Fe 2000, ill. af Thorkild Havmøller
- Dødedans 2001, ill. af Pernille Kløvedal Helweg
- Hovsmeden fra Dyndeby 2002, ill. af Jytte Rex
- Idioten 2003, ill. af Johanne Foss
- Dybhavsfisk 2004, ill. af Knud Odde
- Livsslaven 2005, ill. af Lisbeth Thingholm
- En Omvendelse 2006, ill. af Jens Memphis
- Skæbne 2007, ill. af Erik Hagens
- Trækfuglene 2008, ill. af Ole Vedby
- Et Efterslæt 2009, ill. af Jens Bohr

